

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 Oslo

postmottak@kld.dep.no

Deres ref.:
Ekspertutvalget
For grønn konkurransekraft

Vår ref.:
2016-GK

Dato:
23. desember 2016

Høringsinnspill – Grønn konkurransekraft

YS takker for muligheten til å komme med innspill til ovennevnte.

Først og fremst ønsker vi å gi ros til arbeidet som ekspertutvalget har gjennomført. Utvalget har gjort det helt riktig ved å reise landet rundt og fått innspill fra mange aktører i norsk arbeids- og næringsliv. Dette har ført til at vi har fått en «bottum up» tilnærming. Utvalget har presentert veikart fra 11 ulike sektorer, der sektorene selv setter ambisjoner for grønn konkurransekraft og lave utslipp. Dette er både smart og et godt utgangspunkt for å lykkes.

Ekspertutvalgets rapport peker på at Norge har gode forutsetninger for å klare en vellykket omstilling til et konkurransedyktig lavutslippssamfunn. Vårt arbeids- og næringsliv er preget av blant annet høy grad av tillit, effektivt trepartssamarbeid og kompetent arbeidskraft. YS er enige i denne beskrivelsen. I tillegg kan vi bekrefte at endringsviljen blant arbeidstakerne er stor. YS Arbeidslivsbarometer måler trykker i arbeidslivet hvert år. Tall fra undersøkelsen gjennomført i 2016 viser en stor endringsvilje blant arbeidstakere. YS Arbeidslivsbarometer viser at norske arbeidstakere er villige til å påta seg både nye og flere arbeidsoppgaver samt å ta mer utdanning. Dette er et godt utgangspunkt for omstilling og det grønne skiftet.

Prinsipper for politikktutforming

Ekspertutvalget anbefaler følgende overordnede prinsipper for politikktutforming:

- Forurensere skal betale
- Utslipp og andre eksternaliteter skal prises
- Det vi vil ha mindre av skal skattes mer, det vi vil ha mer av skal skattes mindre
- Det skal legges til rette for at forbrukere kan foreta informerte beslutninger
- Offentlige anskaffelser skal være grønne
- Planlegging og investeringer skal ta utgangspunkt i målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050
- Livssyklusperspektivet skal legges til grunn i offentlige investeringer og anskaffelser
- Nye lovforslag skal inkludere en vurdering av CO₂-effekter der dette er relevant
- Grønn konkurransekraft skal bygges på velfungerende markeder
- Det skal rapporteres på det vi vil oppnå og det vi vil unngå

YS støtter utvalgets overordnede prinsipper. Forurensere skal betale, det må være en pris på utslipp og så må det brukes både pisk og gulrot i forhold til grønne skatter.

Det vil være viktig å legge til rette for at forbrukerne kan foreta informerte beslutninger. I Klimarådet har blant annet YS og Unio tatt til orde for å folkeliggjøre klimadebatten. Klimadebatten og rådene er i dag noe forvirrende. Forbrukerne trenger gode råd og anbefalinger til hvordan handle grønt, slike råd bør komme fra myndighetene. Fagbevegelsen kan også bidra med informasjon. Til eksempel har Finansforbundet vedtatt at de skal jobbe for større kunnskap og bevissthet rundt ansvarlige produkter.

Et grønt fokus i offentlige anskaffelser og investeringer krever blant annet kunnskaper om CO2-effekter og livssyklusvurderinger. Det kan være nødvendig å øke kompetansen rundt dette samt legge til rette for gode beregningsmodeller. Riktig kompetanse blant offentlig ansatte er avgjørende for å sikre en sterk og effektiv offentlig sektor som en viktig premisleverandør for øvrige næringer, og for å kunne sette gode og riktige rammebetingelser for overgangene til grønnere næringsvirksomhet.

Vi er også enige i at Norge ikke kan subsidiere seg til grønn konkurransekraft på permanent basis. Men for å få fart på utviklingen er vi enige i at en rekke virkemidler må tas i bruk i en overgangsfase. Et slikt virkemiddel kan være et grønt omstillingsfond, se nærmere beskrivelse under.

YS er enige i at rapportering er viktig, og at god og effektiv styring krever måling og etterprøvbarehet. Vi er enige at vi trenger statistikk som gir et helhetlig bilde av rikets tilstand. I denne forbindelse er vi bekymret over at regnskapslovutvalget anbefaler at små foretak ikke skal ha plikt til å utarbeide årsberetning. Årsberetningen er en viktig informasjonskilde i dagens Norge der samfunnsansvar og klima står høyt opp på agendaen.

YS-forbundet Parat sendte et innspill til ekspertutvalget for grønn konkurransekraft i november 2015 der de ønsket konkrete rapporteringsrutiner knyttet til CO2 forbruket i alle virksomheter uansett størrelse. Parat refererte til Storebrands årsrapport og Global Reporting Initiative (GRI) som et godt eksempel. YS mener det er viktig at ekspertutvalget for grønn konkurransekraft gir sine anbefalinger til regnskapslovutvalget.

Nasjonal strategi

YS er enig med ekspertutvalget i at ansvaret for omstillingen til grønn konkurransekraft må ligge tydelig plassert i regjeringen. Vi trenger virkemidler for å sikre en rettferdig omstilling. Fremfor alt trenger vi en nasjonal strategi med et sett av virkemidler. YS har fremmet forslag til en syvpunkts liste over tiltak som kan brukes som en oppskrift til en nasjonal strategi for en grønn omstilling:

1. Nasjonale rammer for langsiktig planlegging og involvering av partene i arbeidslivet.
2. Programmer for etter- og videreutdanning.
3. Samarbeid, deltagelse og medvirkning på arbeidsplassene.
4. Støtte og veiledning til virksomhetene.
5. Økonomiske virkemidler for omstilling.
6. Støtte til utsatte samfunn.
7. Forskning og overvåking av utviklingen i arbeidslivet som følge av en slik omstilling

Et konkret virkemiddel: Grønt omstillingsfond

YS er enige med ekspertutvalget at en rekke virkemidler må tas i bruk i en overgangsfase. Et slikt virkemiddel kan være et grønt omstillingsfond. Formålet med et grønt omstillingsfond kan være å skape grønn konkurransekraft gjennom utvikling av nye og fornyede forretningsmodeller og produkter. Virksomheter kan oppleve barrierer forbundet med å

trengte gjennom på markedet med innovative produkter og forretningsmodeller. Det kan være høye utgifter forbundet med utviklings- og testaktiviteter, manglende risikovillig kapital eller motstand hos forbrukerne mot å ta i bruk nye produkter. Et grønt omstillingsfond kan hjelpe virksomhetene med å overkomme disse barrierene ved å medfinansiere deres vei fra grønn forretningsidé til god forretning.

Danmark har inntil nylig hatt et grønt omstillingsfond. Erfaringene fra fondet har vist det hensiktsmessig å hjelpe til med omstilling av virksomhetenes forretningsmodell eller utvikling av nye produkter ved å blant annet tilby risikovillig kapital og et individuelt rådgivningsløp.

Grønn kompetanse

Arbeidskraft er framtidens viktigste ressurs. Samtidig er ansatte en viktig driver for innovasjon. Innovasjonskraft må også komme nedenfra. Utvikling av en god kultur for medarbeiderdrevet innovasjon er derfor viktig både i offentlig og privat sektor. Teknologisk utvikling og digitalisering gjør kompetanseutvikling blant medarbeidere stadig viktigere for å kunne bidra med innovasjon. Utvikling av dagens medarbeidere er nøkkelen for å lykkes med omstilling. Arbeidslivet er en viktig arena for læring og må bidra til at medarbeiderne får utvikle sin kompetanse i tråd med endrede krav og behov.

YS støtter utvalgets anbefalinger om målrettet forskning og utdanning. Men vi savner anbefalinger om etter- og videreutdanning for den «vanlige» arbeidstakeren. Vi trenger kompetansehevede tiltak på arbeidsplassene for å utløse medarbeiderdrevet innovasjon og for å øke kompetansen om ressurseffektive løsninger. YS' forskning gjennom Arbeidslivsbarometeret viser at norske arbeidstakere er interessert i å ta mer utdanning.

Finansforbundet har vedtatt at de skal jobbe for at opplæring innenfor bærekraft og ansvarlighet skal inngå i ulike opplæringsprogrammer. For eksempel autorisasjonsordningen for finansrådgivere, AFR. I tillegg vurderer de opplæring om etikk, bærekraft- og ansvarlige investeringer i sin egen tillitsvalgtopplæring. Finansforbundet mener også at dette bør være en naturlig del av de bedriftsinterne opplæringen av ansatte. Et annet YS-forbund, Negotia, setter nå fokus på grønn kompetanse blant styremedlemmer.

Vi trenger et grønt kompetanseløft for hele det norske arbeids- og næringsliv. I tillegg til etter- og videreutdanning for den vanlige arbeidstaker, er det nødvendig med oppdatert kompetanse for ledere, verneombud, tillitsvalgte og styrerepresentanter. I dag finnes det ulike utdanningstilbud for disse gruppene, men det kan være nødvendig at myndighetene legger til rette for ekstra støtteordninger med forutsetning at det satses på grønn kompetanse. Et konkret forslag er å opprette et **grønt kompetansefond**, der ulike aktører kan søke støtte til kompetansehevede tiltak.

Sirkulær økonomi

YS har i lang tid vært opptatte av at alle virksomheter kan bli grønnere. Sentralt i dette ligger en mer sirkulær økonomi. Kjernen i en sirkulær økonomi er å bedre ressursutnyttelsen, og derav minske (over)forbruket av ressursene våre.

Vi er i ferd med å få bred enighet om at vi må bort fra dagens lineære (bruk og kast) økonomi til en mer sirkulær økonomi der ressursene forblir i kretsløp i økonomien. En overgang til en sirkulær økonomi kan bidra til å kutte utslipp, samt skape nye jobber og verdier.

EU har vedtatt en handlingsplan for en sirkulær økonomi, noe som også vil påvirke deler av norsk næringsliv og norske husholdninger. Blant annet kommer det mål om økodesign, produktkrav og økt bruk av resirkulerte materialer. I disse kravene ligger også en rekke nye forretningsmuligheter for norske virksomheter. Pakken fra EU inneholder en rekke ambisiøse

tiltak på mange områder. Handlingsplanen adresserer hele verdikjeder, på tvers av sektorer. Samarbeid for å få til nye løsninger og forretningsmodeller vil bli en nøkkel til suksess.

Her i Norge skal det lages en Stortingsmelding om sirkulær økonomi og avfallspolitikk før sommeren. Vi mener det vil være naturlig å harmonisere deler av EUs politikk med den norske politikken for sirkulær økonomi. YS støtter ekspertutvalgets anbefalinger om at det må settes klare målsettinger for avfallsreduksjon og økt materialgjenvinning samt at levetid og resirkulerbarhet vektlegges ved offentlige innkjøp. I tillegg til dette må det vurderes om det skal settes mål om økodesign og produktkrav slik de gjør i EU. For å sikre at et produkt forblir i kretsløpet lengst mulig er det viktig å produsere det bærekraftig fra begynnelsen av.

Kapital er viktig i det grønne skiftet

Kapital er viktig i det grønne skiftet og finansnæringen er et virkemiddel for endring. En grønn omstilling krever tilgang på kompetent kapital i ulike faser, rammebetingelser som stimulerer til innovasjon og et skattesystem som oppmuntrer til næringsutvikling. YS er enig i at omstilling og vekst vil kreve risikokapital. Politisk forutsigbarhet og langsiktighet gir lavere risiko og er en viktig premisse for at finansnæringen skal bidra med nødvendig kapital. Statlige aktører som GIEK og Eksporthkreditt Norge kan bidra med garantier og låneordninger for å redusere den finansielle risikoen. Et grønt omstillingsfond som nevnt ovenfor kan også være med å sikre risikovillig kapital.

YS benytter anledningen til å ønske en riktig god jull!

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – YS

Jorunn Berland
YS-leder

Gunn L. Kristoffersen
Rådgiver